

Toiseuden rakentuminen suomalaisnuorten TikTok-sisällöissä

Elina Vaahensalo, FM
Tampereen yliopisto

Solidariteetit käytäntöön: Nuorten arkiyhteisöt tunnustuksen
lähteenä ja ehkäisevän sosiaalityön areenana (SoliPro)

Tutkimuksen tausta

Solidariteetit käytäntöön:
Nuorten arkiyhteisöt
tunnustuksen lähteenä ja
ehkäisevän sosiaalityön
areenana" –hanketta (SoliPro)

Hankkeessa tarkastellaan, kuinka nuorten käsitys solidaarisuudesta rakentuu ikätoverisuhteissa, suhteessa muihin sukupolviin sekä paikallisiin yhteisöihin ja yhteiskuntaan. Oletuksena on, että myöhäismodernissa yhteiskunnassa solidaarisuutta rakennetaan myös erilaisuudesta, ei vain samankaltaisuudesta, käsin (esim. Oosterlynck ym. 2017).

Sosiaalinen median avulla rakennetaan, muovataan ja myös kyseenalaistetaan käsityksiä solidaarisuudesta.

Varsinkin nuorille sosiaalinen media (TikTok) keskeinen väline itseilmaisussa ja tiedonhankinnassa (ks. esim. Björksten 2025).

Sosiaalisen median sisällöissä moninaisuus pelkistyy, ja identiteettiä ilmaistaan sekä rakennetaan myös vastakkainasettelun kautta (Vaahensalo 2021a; 2021b; 2022).

Tavoitteena
tunnistaa **toiseuden**
muotoja ja niiden
suhdetta
affektiivisuuteen

Mitä toiseuden ja toiseuttamisen muotoja on
tunnistettavissa suomalaisnuorten tuottamissa
TikTok-sisällöissä ja -kommenteissa?

Millaiset affektiiviset dynamiikat vaikuttavat
toiseuden kuvaamiseen ja ymmärtämiseen tässä
yhteisössä?

Menetelmänä **etnografinen havainnointi**

Eettisesti kestävin tapa kerätä aineistoa nuorten TikTok-sisällöistä ilman tietoista suostumusta; varsinaista sisältöä (videoita, kuvia, kuvakaappauksia) tai tunnistetietoja (käyttäjänimet) ei tallenneta aineistoon.

Havainnoista mahdollisimman tiheä kuvaus kenttäpäiväkirjaan (ks. esim. Geertz 1973).

- Kuvaus varsinaisesta videosta.
- Aihetunnisteet + muut metatiedot.
- Kommenttien kuvaus.
- Yleiset huomiot.
- Kuvaus siitä miten sisältö on löytynyt.

Toiseuden kuvaukset & solidaarisuus

Sukupolvikokemukset & vertaisuus ikätoverien kanssa

Yhteenkuuluvuutta tunnustetaan samaan ikä- tai sukupolveen kuuluvien ja samaa elämänvaihetta jakavien kanssa.

→ Ulkopuolelle rajautuvat nuoremmat, luokka-asteella alempana olevat, jotka kuvataan usein keskenkasvuisina ja lapsellisina.

→ Toiseudeksi rakentuu myös aikuisuus, joka kuvataan auktoriteettihahmojen, kuten opettajien ja vanhempien muodossa.

Yhteiset käännekohtat & vaikeudet

Yhteenkuuluvuutta rakennetaan yhteisten käännekohtien kuten ylioppilaskokeiden, valmistumisen ja opiskeluvaikeuksien kautta.

→ Raja toiseuden ja yhteenkuuluvuuden välillä häilyvä; vaikeuksien edessä turhautuminen nähdään samaistuttavana, mutta epäonnistuminen voi kääntyä muiden silmissä noloksi ja häpeälliseksi.

→ Lukio vs. amis; suuntautuminen ammattiopintoihin nähdään epäonnistumisena opiskeluissa.

Pride vs. “paranemisia”

Monet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin itsensä määrittelevät nuoret ilmaisevat identiteettiensä moninaisuutta ylpeydellä, mutta sisällöt kohtaavat paljon myös homofobiaa.

→ Toiseuttavassa sisällössä voidaan leikitellä LGBTQ-teemoihin liittyvillä termeillä kuten “identifioitua” (“itse identifioidun s-marketin muovipussiks”)

→ **Algoritmien armoilla**; paljon näkyvyyttä saava, “trendaava” LGBTQ-sisältö päätty todennäköisemmin myös negatiivisen, toiseuttavan kommentoinnin kohteeksi.

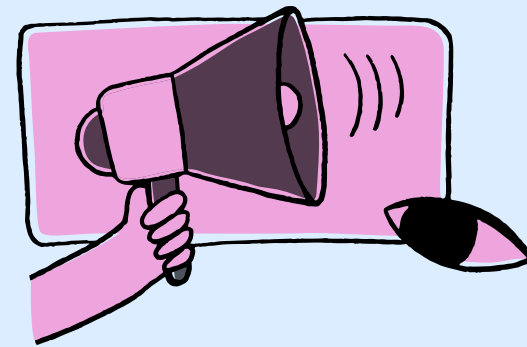

Affektiivista leikittelyä toiseuden rajoilla

Eksplisiittisiä toiseuden kuvauksia käytetään **provosointiin** ja huomion tavoitteluun.

→ **Implisiittiset** kuvaukset jäävät helpommin huomiotta, eikä niitä vastusteta yhtä voimakkaasti.

Sosiaalinen media mahdollistaa erilaisilla **identiteettikategorioilla leikittelyn**.

→ Nuoret ovat tietoisia normien ja toiseuden rajoista ja koettelevat omaa asemaansa suhteessa niihin, erityisesti **huumorin** keinoin.

Vilpittömyys, ironia, huumori ja **leikittely** vaikuttavat siihen, miten toiseuden ilmaisuun reagoidaan.
→ Varsinkin ironia on **keino ottaa etäisyyttä** mahdollisista negatiivisista reaktioista ja vierittää **vastuu reaktiosta tulkinnan tekijälle**.

Kiitos!

Lähteet

Lisätietoa: elina.vaahensalo@tuni.fi

Björkstén, Tuomo: TikTok on nuorten tärkein uutismedia, muut jäävät kauas taakse, paljastaa tutkimus, Yle.fi, 27.1.2025.
<https://yle.fi/a/74-20139349>

Hall S (1999) Identiteetti. Edited by M. Lehtonen and J. Herkman. Tampere: Vastapaino.

Oosterlynck, S., Schuermans, N., & Loopmans, M. (2017). Beyond social capital: Place, diversity and solidarity. In Place, diversity and solidarity (pp. 1-18). Routledge.

Vaahensalo, Elina. 2021b. "Creating the Other in Online Interaction: Othering Online Discourse Theory." Teoksessa Handbook on Technology-Facilitated Violence and Abuse: International Perspectives and Experiences, toimittaneet Jane Bailey, Asher Flynn ja Nicola Henry. Emerald Studies on Digital Crime, Technology & Social Harms, 227-246.
<https://doi.org/10.1108/978-1-83982-848-520211016>

Vaahensalo, Elina. 2021b. "Samanlaista toiseuttamista, erilaisia toisia: Toiseuttavan verkkokeskustelun muodot anonyymeissä suomenkielisissä keskustelukulttuureissa." Media & viestintä, 44(3), 1-29.
<https://doi.org/10.23983/mv.111507>

Vaahensalo, Elina. 2022. "Uuniin siitä" – Väkivaltainen ja toiseuttava verkkokeskustelu Ylilaudalla". Lähikuva – audiovisuaalisen kulttuurin tieteellinen julkaisu 35 (3):29-44. <https://doi.org/10.23994/lk.121893>.

Vaahensalo, Elina. 2025, ilmestyy. "Shared marginalization vs. excluded normativity – The Dichotomy of otherness in the Finnish-Speaking Tumblr community". Affective Communities.